

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Prima Scribendi Origine Et Vniversa Rei Literariæ
Antiqvitate**

Hugo, Hermann

Antverpiæ, 1617

Cap. XV. De occultâ literarum missione. De occultâ materiâ, Tabellariis,
Viâ. Historiæ & modi vniuersim triginta duo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71265](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71265)

122 DE PRIMA SCRIBENDI ORIG.
contra arenarum volatum, & nares vultumque
contra hybernum frigus vindicanda.

Coronâ subinde redimitti currebant, cum latos
adferebant nuntios: ita apud Sophoclem Tra-
chiniis Chorus viso nuntio fausta adferente Deia-
niram alloquitur:

Εὐρημίαν νῦν ἴχ'· ἵπεί κατασεφῆ.

Στείχονδ' ὀρώ πιν' ἄνδρα πρὸς χαρὰν λόγων.

cui geminus locus est apud Aristidem in Pana-
thenaico. Illud verò facetissimum est vestimenti
genus, quo Menippum Cynicum Inferorum nun-
tium indutum facit Suidas voce Φαιδῆς: *Furiali
habitu utebatur*, inquit, & *se ab inferis inspectorem es-
se delictorum missum, eaq; illo renuntiaturum esse dicebat:
fuit autem illa vestis pulli coloris ad talos vsque demissa;
astrieta cingulo Persico: pileus Arcadicus in capite, duode-
cim elementa (Zodiaci signa) habens intexta: calcei Tra-
gici, barba ingens, baculus in manu fraxineus.*

CAPVT XV.

De occulta literarum missione.

DUPLICI artificio occultatae epistolae; clan-
dulariâ missione, vel scriptione clandestinâ.

Missionis occultae isthaec ferè sunt exempla, or-
dine per tabellam digesto, quam anonymus qui-
dam adiunxit operibus Ioannis à Porta Neapoli-
tani: quam ego etiam exemplis aliquot nondum
obseruatis augebo.

Occulta

		Excauatione viridis corticis.	
	lignum	Excauatione sicci ligni, eiusq; iteratâ oppletionē.	
Ratione materiae occultae cui includuntur vel inscribuntur epistola,	ouum.		
	marmor.		
	pomum, in quo	scriptura incisa. charra inclusa.	
	panis.		
	placenta.		
	lepus exenteratus.		
	fasciæ pectorales.		
	thorax. calceus. baltheus.		
	vaginæ.		
	cutis humana.		
Occulta fit epistolarum missio triplici modo: vel	caput nuntiorum sub capillis.		
	candela cerea.		
	tabella noua, mox cerâ oppleta.		
	viscera canis.		
	scytale.		
	fungus.		
	Tabellarij occultati tectâ veste,	venatoris.	
		mendici.	
		animantis alicuius.	
	tectâ ratione itineris,	terrâ, per canem.	
mari		per vrinatores.	
		per milites vectos vtribus.	
aëre		per sagittas	literis incisis telo. epistolis telo alligatis.
		per aues	columbas. hirundines. cornices.

Singu-

Singulorum verò membrorum istæ sunt historiæ:

Viridi cortice introrsum excavato, quantum ad epistolam abdendam satis est, occuluntur ita literæ intra arbores, vt successu temporis cortex denuò cum reliquâ arbore concresecat. Cardan. De variet. rerum lib. xii. cap. lxi. ex Theophrasto.

Intra siccas tabellas aliquantulum excavatas, & glutine denuò compactas, secretissimè possunt literæ abscondi. Ioannes à Porta libro i. De Notis, cap. xxi.

Ouo perforato, & rursus occluso agglutinatione chartæ; glutine confecto ex albumine oui, cerussâ & cerâ. A Porta ibidem.

In marmore fracto, partibus iterum iunctis, ibid.

Pomo inscriptæ literæ, ab Acontio, vt Cydipen deciperet:

Iuro tibi sacra per mystica sacra Diane,

Me tibi venturam comitem sponsamq; futuram.

Pomo includi possunt epistolæ paruo facto hiatu, qui mox suapte sponte claudatur.

Pani incoxit codicillos arbitrariis notis scriptos Laurentius Medices Florentinæ Reipub. Princeps; & per nobilem quemdam mendici habitu rectum, misit ad Regem Ferdinandum Neapolitan. iisque eum de filij salute certum faciebat. Brutus lib. viii. Hist. Florent.

Placentæ plumbeam epistolam inseruit Polycrete capta à Drogneto Duce Erythræorum, misitq; ad fratres suos. Polyenus lib. viii.

Lepori inclusit epistolam Harpagus ad Regem Cyrum, quâ eum excitavit ad oppugnandos Medos. Polyenus lib. vii. Herodotus libro i. & Iustinus.

Fasciis

Fasciis pectoralibus abdi posse, indicat Ovidius:

*Conscia cùm possit scriptas portare tabellas
Quas tegat in tepido fascia lata sinu.*

Calceis. ibidem:

*Cùm possit solèâ chartas celare ligatas,
Et vincto blandas sub pede ferre notas.*

In *Calceo* item è ramis arboris appenso, Ioannes Nouius à Lusitano Rege Calecutum missus, literas inuenit Petri Atardæi admonentis Lusitanos omnes, vt Calecutanum portum declinarent ob Regis perfidiam. Oforius lib. 11. Emanuel.

Thorace Tabellariorum abdidit epistolas suas Andronicus senior ad Cralem Sueuiæ Præfectum. Gregoras lib. 1 x.

Baltheo abdidit transfuga quidam qui à Campanis per Romanorum castra veniebat ad Pænos. Frontinus lib. 111. cap. x111.

Vaginarum interiora à quibusdam fuisse inscripta narrat Frontinus lib. 111. cap. x111. & Marcellin. Ammian. lib. xv111.

Cutis humana quomodo pro epistolâ esse possit, docet Ovidius:

*Hoc caueat custos pro chartâ conscia tergum
Præbeat, inq; suo corpore verba ferat.*

de quo ritu latè infra, vbi de Notis encausticis.

Capiti humano sub capillis inscriptæ literæ, ab Histyæo Milesio, qui mancipio suo ægro, factâ curationis spe, capillos rasit, & capiti eius stigmata inscripsit; itaque postquam crines excreuissent, ad Aristagoram misit, hoc dato imperio, vt ad reliquam sui curationem se raderet. rasit mancipium Aristagoras, & capiti eius inscriptam reperit hanc sententiam: *Histyam Aristagora. Ioniam*
ad

ad defectionem sollicita. Polyænus libro primo, Gellius lib. xvii. cap. ix.

Cereæ candelæ inclusam epistolam miserunt ad Buciacium Cameneciæ vrbi Præfectum Tencinius & Dreuicius Poloni per puerulum cum hoc mandato; vt quando Cameneciam puer venisset, iuberet verbis suis Buciacium ex eâ candelâ accipere lumen. Buciacius suspicatus quod erat, dissectâ candelâ epistolam inuenit, quæ magnam rebus eius lucem adferebat. Cromerus lib. xx.

Tabella noua inscripsit literas Demaratus exul ad Spartiatas; & mox eius sulcis vacuum ceram induxit. Polyænus lib. i i. cui geminum stratagema cuiusdam alterius refert Gellius lib. xvii. capite i x.

Canibus deglutiendas cum esculento quopiam literas obiiciunt quidam tempestate nostrâ, vt ex eorum interfectorum visceribus postmodum nuntius exigatur. A Porta lib. i i. cap. xxi.

Scytale Laconicâ secretissima quæque olim indicata sunt. De hac ita Gellius lib. xv i i. cap. ix. ex Lyfandro Plutarchi: *Surculi duo erant teretes, scytalas vocant, oblonguli, pari crassamento, eiusdemq; longitudinis. Vnus Imperatori in bellum proficiscenti dabatur: alterum domi Magistratus cum iure atque cum signo habebant, &c. circum eum surculum lorum complicabant, volumine rotundo & simplici, ita vt ora adiuncta vndique & coherentes lori quod plicabatur, coirent. Literas deinde in eo loro per iuncturarum oras, versibus à summo ad imum proficiscentibus inscribebant. Id lorum literis ita perscriptis reuolutum ex surculo, Imperatori commenti illius conficio mittebant. Resolutio autem lori, literas truncas ac mutilas reddebat, membraq; earum & apices in partes diuer-*

diuersissimas spargebat. Propterea si id eorum in manus hostium inciderat, nihil quidquam coniectari ex eo loro quibant. Sed vbi ille, ad quem erat missum, acceperat, compari surculo, quem habebat, capto, ad finem perinde, vt debere fieri sciebat, circumplicabat: atque ita litera per ambitum eundem surculi coalescentes, rursus coibant, integramq; & incorruptam epistolam & facilem legi præstabant. Ridet meritò hanc artem Iulius Scaliger, & exercitat. cccxxvii. ad Cardan. vocat *Laconica nugalia*. Athenæus lib. x. cap. xvii. ait ex Achæo Erythriensi vocatam fuisse *Cyrbim Spartanam*: hoc est, inquit Iunius lib. iv. Animadu. cap. xiv. quia quemadmodum in *κρόκεος*, publicis videlicet tabulis, Leges exaratae erant; ita in scytale, præcepta ad Duces & Imperatores militiae scribebantur: Spartanam verò à ciuitate. Sunt deniq; de scytale elegantissimi illi Aufonij versus, ep. ad Paulinum:

*Vel Lacedæmoniam scytalen imitare, libelli
Segmina pergamei tereti circumdata ligno
Perpetuo inscribens versu; qui deinde solutus,
Non respondentes sparso dabit ordine formas,
Donec consimilis ligni replicetur in orbem.*

De fungo, Xiphilinus in Traiano: *Fungus ingens ad Traianum allatus est, in quo scriptum erat Latinis literis; Burros sociosq; omnes à Traiano petere, vt pace factâ domum reuerteretur.*

Haecenus de celandis peregrinâ materiâ literis; nunc de astu Tabellariorum.

Harpagus non contentus literas suas in leporem exenteratum abdidisse, misit eas præterea per domesticum suum aliquem indutum habitu venatoris, ad Cyrum regem; auctoribus Iustino, Herodoto, & Polyæno.

Men-

Mendici simulato habitu nobilis quidam pertulit epistolas Laurentij Medicæi ad Regem Neapolitan. Ferdinandum. Brutus supra.

Canum pellibus vestitos, canatimque reptantes per noctem Iosephus Galilæus à Vespasiano in vrbe Iotapata obsessus tabellarios cum literis misit per vigillum custodias, neque ea res, nisi serò obseruata est. Iosephus lib. III. De bello Iud. c. VIII.

Denique etiam itineribus occultandis adhibita cautio est. *Terrestri in primis itinere*. Catellam à Tingitano ciue in oppido Arzilæ relictam, Menesius ad Præfectum Tingitanum alligatis inter pilos literis, misit, hoc astu: In litore catellam verberibus multis multauit, fecitque vt ab se velocissimè diffugiens, postridie ante crepusculum staret cum literis ad portas Tingitanas. atque ita terrestri itinere tutò nuntium misit. Oforius libro II. De reb. Emanuelis.

Scultellæ flumine per *Vrinatores* Hircius Consul ad Decium Brutum Mutinæ obsessum ab Antonio, plumbeas literas eorum brachiis alligatas misit. Frontinus libro III. cap. XIIII. Addit Dio Cassius lib. XLVI. eadem viâ à Decio literas remissas.

Vrribus verò quibus insutæ erant literæ, Lucullus gregarios milites imposuit, qui marinorum monstrorum specie velut portento quodam stationarios terrerent, itaque ad Cyzicenos à Mithridate obsessos nuntium perferrent. Frontinus lib. III. cap. XIII.

Per *aërem* epistolæ missæ; telis inscriptæ vel alligatæ. Inscriptæ; à Cleonymo Lacedæmonum Rege, dum Træzenem obsideret, hac sententiâ:

tentiâ:

rentiâ : *Venio vt ciuitatem in libertatem asseram.* A Porta libro 11. cap. xx1. Alligatæ telis ab Artabazo & Timoxeno, apud Herodotum lib. viii. à Cæsare cùm scriberet ad Ciceronem obsessum his verbis : *Cæsar Ciceroni fiduciam optat; expecta auxilium.* apud Polyænum lib. viii. & Dionem lib. xxxix. ita proditum Zeuminum est Romano exercitui à propriis militibus & ciuibus. Nicetas Choniates in Annalibus.

Auium denique volatu perlata per aërem literæ non infrequenter. De *hirundinibus* id scribit Plinius libro x. cap. xxiv. *Cecinna Volaterranus equestris ordinis quadrigarum dominus, comprehensas hirundines in urbem secum auferens, victoria nuntias amicis mittebat, in eundem nidum remeantes, illito victoria colore.*

De *Cornice* quâ vsus est Marthes Ægypti Rex pro cursore, Alexander Neapolit. lib. i. cap. xxvii. ex Æliani historiâ animal. lib. vi. cap. vii. cuius hæc verba : *Marrha Aegyptiorum regis cornix fuit animal oppidò mansuetum & cicur, ita vt epistolas quò ille vellet, facillè perferret, essetque omnium nuntiorum multò celerrima, &c.* eam itaque pro huiusmodi officii, defunctam Marthes & columnâ & sepulchro honorauit.

De *columbis*, Plinius lib. x. cap. xxxvii. *Magnis in rebus fuere internuntia, &c. Quid vallum, & vigil obsidio, atq; etiam retia anne prætenta profuere Antonio, per cælum eunte nuntio?* Loquitur Plinius de Hirtio, qui ad Decium Brutum Mutinæ ab Antonio obsessum literas mittebat per columbas, quas fame & tenebris confectas vicino mœnibus loco emittebat, vt faciliùs ad escam à Decio rerum conscio exposi-

130 DE PRIMA SCRIBENDI ORIG.
tam aduolarent, atque ita Decius literas eis demeret; auctore Frontino, lib. I I I. cap. x I I I. Columbam item cum literis Sultanus, dum à Gallis Venetisque obsideretur Ptolemais, eò misit; quibus significabat se tridui interuallo cum copiis adfuturum. Sed Veneti columbam conspicati, militari clamore ita eam deterruerunt, ut ex aère delaberetur; moxque ei alligatis fictis epistolis, Sultani nomine scriptis, quibus indicabat scilicet se obsessæ vrbi opem ferre non posse, miserunt Ptolemaidem; quæ desperato auxiliorum aduentu, ante triduum se suaque hosti dedit in potestatem. Sabellicus lib. vi. c. vi. Egnatius lib. vii. cap. iv. Columba etiam, dum Godefredus Bullonius Ierosolymam obsideret, à Barbaris in urbem cum epistolis missa, ab accipitre supra ipsa Bullonij castra in terram deturbata est, literæque sub eius alis repertæ. Æmilius lib. iv. De Iani Douzæ columbâ; quam ille ex obsessâ Leidâ dimisit, geminum carmen, Græcum alterum, alterum Latinum, scripsit Daniel Heinsius in Manibus Douzæ.

C A P V T X V I.

De inuisibili literarum scriptione.

PARVM fuit humanæ vafritiæ modum excogitasse quo literæ clanculum mitterentur; nisi etiam tegendæ scriptionis astus inueniretur. Igitur triplici id ratione factum est: Literis planè fallentibus aspectum, vel certis literis positis loco aliarum literarum, vel notis. De prior modo hîc ago, qui inuisibilem facit scrip-